

Zak patat: een veilige schoolcultuur

De 49-jarige leraar José Laboureur had z'n dag niet, eind januari. Hij was de vorige avond flink doorgezakt. In de klas maakte een elfjarig brugklassertje hem voor 'zak patat' (connard) uit. Dat nam hij niet. Hij pakte hem bij zijn lurven en gaf hem een oorvijs. De vader deed aangifte bij de politie. De leraar werd gearresteerd en pas na 23 uur vrijgelaten. Sindsdien loopt hij in de ziektewet. De jongen werd drie dagen geschorst wegens belediging. Een half jaar later, 13 augustus jongstleden, wees de rechtbank vonnis tegen de leraar: 500 euro boete wegens mishandeling.

Dit verhaal speelt in Noord-West Frankrijk, in de buurt van Maubeuge. Net als in Nederland zijn lijfstraffen op Franse scholen verboden, maar geldt dat ook voor een corrigerende tik? Het werd een nationale rel, vooral vanwege die 23 uur voorlopige hechtenis. De lerarenbonden verzamelden 26.000 schriftelijke steunbetuigingen. Ook de minister van Onderwijs deed toentertijd van zich horen: hij betreurde dat de kwestie niet binnen de school was afgedaan, maar gejuridiseerd was, ten koste van de goede naam van de beroepsgroep. De docent erkent van zijn kant dat hij met zijn handtastelijkheid over de schreef is gegaan en laat weten dat hij tegen het rechterlijk vonnis niet in beroep gaat. De boete wordt uit de vakbondskas betaald.

Hoe kon de kwestie zo escaleren? De leraar heeft geprobeerd de zaak te sussen. Na de corrigerende tik stuurde hij de leerling naar een belendend lokaal om een excuusbrief te schrijven en daarmee beschouwde hij de zaak als afgedaan. Maar twee medeleerlingen meldden het incident bij de adjunct-directeur. Deze belegde 's middags een evaluatiegesprek met de leraar, de leerling en diens vader. De vader, agent van politie, had dienst en kwam dus in uniform opdaven. Hij bracht te berde dat zulke handtastelijkheid in zijn werk onprofessioneel wordt geacht, ook al word je als politieagent door een burger beledigd. Dit gesprek leidde blijkbaar niet tot een bevredigende uitkomst: hij kondigt aan een klacht wegens mishandeling in te dienen. Zo gezegd zo gedaan, en het *Bureau de Police* reageert voortvarend: thuisgekomen wordt hij ondervraagd, aan een bloedproef onderworpen (uitslag: positief) en gearresteerd.

Uit de getuigenverhoren blijkt dat in de klas het volgende was voorgevallen. José Laboureur geeft Techniek, en dat vereist een afwijkende tafelopstelling. De leerlingen moesten dus hun boeken en schriften opbergen. De betrokkene, overigens geen lastige leerling, gaf niet snel genoeg aan die opdracht gehoor. De leraar werd kwaad en veegde zijn spullen van tafel. De leerling keek hem recht in de ogen, vroeg verantwoordigd wat hij aan 't doen was en bezigde toen de gewraakte krachtterm: *Connard!* Daarop greep de beledigde leraar hem bij de trui, duwde hem tegen de wand, en gaf hem een oorvijs.

Het recht heeft inmiddels zijn loop gehad. Zowel de belediging door de leerling als de mishandeling door de leraar is gestraft. Maar vele Franse leraren zijn geschokt in hun rechtsgevoel. Zij vinden dat een corrigerende tik door de beugel kan, althans als ultieme remedie. En ze vinden dat zo'n tik al helemaal niet door Justitie moet worden vervolgd.

Wat mij echter méér interesseert, is hoe de betrokken brugklassers tegen de straf aankijken die hun klasgenoot is opgelegd: drie dagen schorsing wegens belediging. Zijn zij door deze straf geschokt in hun rechtsgevoel? Waarom mag een leerling een leraar niet voor *zak patat* uitmaken als deze zich onprofessioneel, als een zak patat, jegens hem gedraagt? Is het normaal dat een professionele leraar met geweld iemands spullen van tafel veegt? In plaats daarvan had hij hem ook de klas uit kunnen sturen. In hoeverre vinden zij dat de gewelddadige, vernederende bejegening door de leraar (spullen van tafel vegen) de beledigende reactie van hun klasgenoot rechtvaardigt?¹ En in hoeverre veroordelen zij het feit dat hun klasgenoot *driedubbel* gestraft is voor deze belediging (ten eerste door de oorvijs, ten tweede door de verplichting een excuusbrief te schrijven en ten derde door de schorsing).

Wes Holleman
weblog onderwijs 24-8-2008
<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ *Verdrag inzake de rechten van het kind* (<http://boes.org/un/dutun-c.html>): De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag (art. 28 lid 2). De Staten die partij zijn, waarborgen dat geen enkel kind wordt onderworpen aan (...) onterende behandeling of bestraffing (art. 37.a).